

J. Ekdal,
okt. 1938.

KRISTIHIMMELSFÄRSDAGEN.

Flertalet av årets högtider ha behandlats i Landsmålsarkivets tidigare frågelistor: M 1 Tro och sed rörande källor, M 2 Staffan, M 16 Påskris, M 115 Lussenatt och Lucia, M 117 Midsommar, M 119 Julen, M 122 Fastlag och påsk, M 124 Vårfrudagen, M 126 Trettondagen, tjugondagen och kyndelsmässan, M 127 Nyår, M 128 Årseldar.

1. Hur benämndes Kristihimmelsfärdsdagen (helig torsdag, Kristi torsdag)? Vad kallades dagen därför?
2. Har den dagen betraktats som den första sommardagen? Vilken dag har eljest ansetts som sådan?
3. Har det sagts, att Kristihimmelsfärdsdagen var den första mertardagen? Vet man varför?
4. Har det ansetts att man för första gången på året skulle gå barfota den dagen? Har den fått namn därefter (barfotadagen)?
5. Var det regel, att ungdomen och barnen skulle hålla sig utomhus och leka Kristihimmelsfärdsdagen?
6. Känner man till något talesätt om att man borde sova ute för första gången natten till samma dag?
7. Har det varit sed, att alla skulle gå i kyrkan Kristihimmelsfärdsdagen? Har man besökt utsocknes kyrkor? Var det endast ungdomen, som besökte andra socknars kyrkor den dagen, eller gjorde även de äldre det? Hur färdades man vid dylika besök? Skulle besöket senare återgåldas av folket i den socken, vars kyrka man besökt? När? Vilken kyrka besökte invånarna i Eder ort Kristihimmelsfärdsdagen?
8. Har det varit brukligt att gå sommarklädd Kristihimmelsfärdsdagen? Ha kvinnorna gjort det? Känner man till benämningen barärmdagen?
9. Har man tänt eldar Kristihimmelsfärdsdagen eller dagen därför? Vilken orsak har uppgivits till att dessa eldar tänts?
10. Har man Kristihimmelsfärdsdagen släppt ut korna för första gången på sommaren? Varför just den dagen? Vilka seder och handlingar ha varit knutna till denna händelse? Vidtog man några åtgärder för att korna skulle vara skyddade mot sjukdomar eller annat ont under den kommande sommaren?
11. Har det förekommit, att man Kristihimmelsfärdsdagen allmänt begivit sig ut för att samla vilda fåglars ägg? Var det bruk att äta ägg den dagen?
12. Skulle man i övrigt äta någon särskild mat denna dagen?
13. Har man i orten av ålder brukat besöka någon källa kvällen före Kristihimmelsfärdsdagen för att dricka därur? Varför?
14. Finnes något minne av att man tagit vispris eller gjort vispar Kristihimmelsfärdsdagen? Har dagen fått något särskilt namn

därav?

Arkivets frågelista M 146

*J. Ejdeman
dec. 1938*

15. Har man haft gille, dans, kalas Kristihimmelsfärdsdagen eller föregående dag? Fanns något särskilt namn på kalaset eller dansen?

16. Brukade marknad förr hållas Kristihimmelsfärdsdagen? Var?

17. Har man Kristihimmelsfärdsdagen eller natten till denna dag begivit sig ut för att fånga rävungar? Har man talat om att bränna rävungar? Är föreställningen att rävhonan (varghonan) har sina ungar ute den natten eller att dessa lära sig skrika eller att de få ögon då o.s.v. känd i orten?

18. Har man haft för sed att gå skallgång dagen före Kristihimmelsfärdsdagen?

1. Har man skötat (käringsysslor)? Finnas särskilda ord, som de göromål, som åligga barn och äldre?

2. Finns i övrigt ord, uttryck eller talesätt, som antyda skillnaden mellan mans- och kvinnoarbeten?

3. Vem eller vilka (husbonden eller husmodern, männen eller kvinnorna) skötta och utfodrade hästarna, hälla rent i stallet?

4. Vem tog emot fallet, då en häst föllade? - Var det vanligt eller ovanligt, att kvinnor besökte stallet?

5. Vem eller vilka utfodrade och mjölkade korna, mockade gården o.s.v.? Har det förekommit att män utfört dylika sysslor?

6. Vem tog vid kalvning emot den nyfödda kalven?

7. Vem ledde kon till tjuren för betäckning? Hade man kvinnliga eller manliga vallhjon? Varför hade man vallhjon blott av det ena könet? Eller ha båda delarna förekommit? Vet man i så fall, vilket bruk som är äldst? Vallade pojkar ett visst slags djur och flickorna ett annat, slags?

8. Hade man särskilt vallhjon för vallning av byns får (man eller kvinna, pojke eller flicka)?

9. Ha kvinnorna hjälpt till vid uppförandet av gårdesgär? På vad sätt?

10. Vilken del togo kvinnorna i värbruket? Flöjde de? Har varit kvinnogöra att dika? Körde de godsdel?

11. Vem brukade så (husmodern, husfadern eller annan person)? Har varit vanligt, att husmodern sått något visst sädeslag, medan husbonden sått det övriga utsädet? Vem sådde t.ex. linet?

12. Vilka (män, kvinnor eller barn) har det ålegat att sörja vinterbehovet av löv och mossor åt kreaturen?

13. Vem eller vilka ombesörjde torvtäkten?

14. Redogör för vilka arbeten som vid slåttern av gammalt kommit på kvinnornas lott. Ha de skött liden, räfsan; ha de hjälpt till att hässa eller värma höet eller att bära eller köra in det eller toga emot det på skullen? Har någon viss detalj i dessa arbeten varit förbehållen kvinnorna?

15. Har det varit vanligt att äldre och barn i arbetet med fodrets tillagning?